
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Feliu i Gil, Gabriel; Dios Marcer, Josep M. de, dir. Els límits a l'ordre de detenció europea : entre el principi de confiança mútua i la protecció dels drets fonamentals. 2024. (Grau de Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/303591>

under the terms of the license

Els Límits a l'Ordre de Detenció Europea:
Entre el Principi de Confiança Mútua i la Protecció dels Drets Fonamentals

Gabriel Feliu i Gil

Facultat de Dret. Universitat Autònoma de Barcelona

Treball de Fi de Grau

Dr. Josep Maria de Dios Marcer

13 de maig de 2024

Resum

L'Ordre de Detenció Europea implementada per la seva Decisió Marc, en vigor des del 2004, va suposar una substitució del procediment clàssic d'extradició internacional, per una versió millorada i en teoria, més eficient entre els Estats membres de la Unió Europea. No obstant això, més de vint anys després de la seva creació i sense cap reforma rellevant, es qüestiona l'efectivitat real del procediment en l'actualitat, essent donat que segons les darreres dades, només un 34% de les ordres emeses acaben sent executades. Per aquesta raó, aquest treball té per objectiu fer una anàlisi normatiu i jurisprudencial per a determinar la situació jurídica actual de l'Ordre de Detenció Europea. La finalitat és identificar els límits o les dificultats normatives i pràctiques del procediment més importants, que impedeixen la plena aplicació i execució de les ordres emeses. Per això, s'analitza amb especial atenció, l'equilibri jurisprudencial dels tribunals europeus entre el principi de confiança mútua, marc teòric de la cooperació judicial, i la protecció dels drets fonamentals, que gaudeixen de primacia en l'ordenament jurídic europeu gràcies a la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea i a la Convenció Europea de Drets Humans. Amb aquesta anàlisi, se cerca determinar l'enfocament necessari d'eventuals reformes de la normativa, passant per la seva democratització i l'harmonització de les legislacions nacionals penals, que permetin millorar l'efectivitat en l'emissió i en l'execució de l'Ordre de Detenció Europea. D'aquesta manera, aclarir com es poden coordinar amb efectivitat la protecció de drets fonamentals de l'acusat amb una cooperació judicial penal basada en el principi de confiança mútua.

Abstract

The European Arrest Warrant implemented by its Framework Decision, in force since 2004, represented a replacement of the classic international extradition procedure, with an improved and, in theory, more efficient version among the Member States of the European Union. However, more than twenty years later since its creation and without any relevant reform, the real effectiveness of the procedure is questioned today, given that according to the latest data, only 34% of the orders issued end up being executed. For this reason, this work aims to carry out a normative and jurisprudential analysis to determine the current legal situation of the European Arrest Warrant. The purpose is to identify the limits or the most important regulatory and practical difficulties of the procedure, which prevent the full application and execution of the orders issued. In particular, the jurisprudential balance of the European courts between the principle of mutual trust, the theoretical framework of judicial

cooperation, and the protection of fundamental rights, which enjoy primacy in the European legal system thanks to the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the European Convention on Human Rights. With this analysis, it is sought to determine the necessary approach to eventual reforms of the regulations, through their democratization and the harmonization of national criminal legislation, which would allow to improve the effectiveness in the issuance and execution of the European Arrest Warrant. Therefore, clarifying how the protection of fundamental rights of the accused can be effectively coordinated with criminal judicial cooperation based on the principle of mutual trust.

Paraules clau

Ordre de Detenció Europea, cooperació judicial penal, ELSJ, Unió Europea, TJUE, confiança mútua, reconeixement mutu, drets fonamentals, doble incriminació.

Key words

European Arrest Warrant, judicial cooperation in criminal matters, AFSJ, European Union, CJEU, mutual trust, mutual recognition, fundamental rights, double criminality.

Índex

I. Introducció.....	5
A. Plantejament del problema objecte d'estudi.....	5
B. Objectius del treball.....	8
II. El marc jurídic de l'Ordre de Detenció Europea.....	9
A. La primacia explícita de la Decisió Marc del Consell del 13 de juny de 2002.....	9
B. La condició implícita del principi de confiança mútua.....	12
III. El procediment de l'Ordre de Detenció Europea.....	16
A. L'objectiu d'una emissió eficaç.....	16
B. La realitat d'una execució ineficaç.....	19
IV. Els límits a l'Ordre de Detenció Europea.....	23
A. El control de la doble incriminació.....	23
B. El control de la protecció dels drets fonamentals.....	26
V. Conclusions.....	30
VI. Referències.....	36
A. Normativa.....	36
B. Jurisprudència.....	37
C. Bibliografia.....	38

I. Introducció

Des de la implementació de l'Ordre de Detenció Europea (ODE), el nombre de demandes emeses ha sigut sempre considerablement superior al nombre que han estat executades posteriorment. Tot i que és evident que ha suposat un avenç en termes processals penals, també es pot dir que està lluny de poder-se considerar plenament efectiva. En aquesta línia es pronuncien els darrers informes elaborats per les mateixes institucions europees al respecte. No obstant això, no hi ha hagut modificacions significatives al règim de l'ODE des de la seva creació l'any 2002¹. Per això, primer es desenvoluparà el problema objecte d'estudi, a fi d'establir a continuació els objectius d'aquest treball.

A. Plantejament del problema objecte d'estudi

L'Espai de Llibertat, de Seguretat i de Justícia és creat pel Tractat d'Amsterdam el 1999² com a conseqüència directa de l'aplicació d'un dels principis fonamentals de la Unió Europea, la lliure circulació de persones. Efectivament, el lliure moviment de persones per tot el territori europeu crea la necessitat de regular-ne els límits, mitjançant polítiques comunes i la cooperació judicial i administrativa dels diferents òrgans nacionals. Així mateix, ho determina més endavant el Tractat de Lisboa el 2007³, quan l'Article 3 del Tractat de la Unió Europea (TUE) ho situa en la segona posició dels seus grans objectius:

“La Unió ofereix als seus ciutadans un espai de llibertat, seguretat i justícia sense fronteres interiors, dins del qual es garanteix la lliure circulació de persones, juntament amb les mesures adequades pel que fa al control de les fronteres exteriors, l'asil, la immigració i la prevenció i lluita contra la delinqüència.”

Aquesta voluntat es precisa al Títol V del Tractat del Funcionament de la Unió Europea (TFUE), que regula els principis vectorials d'aquest espai. És en el context de la lluita contra la delinqüència que apareix un dels objectius més importants, la cooperació judicial penal. Mentre que la lliure circulació dels ciutadans europeus ha permès la creació del mercat europeu interior, aquesta també ha comportat el desenvolupament de la delinqüència transfronterera europea, amb la finalitat d'evitar la detenció, els procediments penals

¹ Decisió Marc del Consell 2002/584/JAI, del 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i als procediments d'entrega entre Estats membres (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 190 del 18 de juliol de 2002).

² Tractat de la Unió Europea, signat a Maastricht el 7 de febrer de 1992 (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 191 del 29 de juliol de 1992).

³ Tractat de Lisboa pel que es modifica el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, signat a Lisboa el 13 de desembre de 2007 (Diari Oficial de la Unió Europea n° C 306/1 del 17 de desembre de 2007).

subsegüents o el compliment de les penes eventuais en un Estat membre. És indispensable, per tant, una cooperació com a mínim, entre les diferents administracions judicials nacionals, per protegir tant els drets de les víctimes i assegurar la detenció dels delinqüents, com per protegir els drets de defensa dels acusats i evitar múltiples judicis entre diferents Estats membres⁴. Per consegüent, l'Article 82 TFUE preveu dues tècniques legislatives complementàries i indispensables per al desenvolupament d'un espai de justícia penal, el principi de reconeixement mutu de sentències i resolucions judicials i l'harmonització de la legislació i reglamentació dels Estats membres. A fi de facilitar l'aplicació d'aquests dos principis, tant el Parlament Europeu com el Consell podran establir normes mínimes amb l'adopció de directives relatives al procediment penal⁵.

Tot i que l'harmonització legislativa hagi sigut mínima en dret penal general i limitada a delictes greus amb un element transfronterer, tal com determina l'Article 83 TFUE, on s'han pogut fer més avenços sempre ha sigut en el dret penal processal. En aquest cas, l'harmonització de les normes processals penals ha sigut indispensable per assegurar l'aplicació del principi de reconeixement mutu entre les jurisdiccions penals nacionals. Això ha permès l'adopció d'un gran nombre d'actes normatius europeus, que han establert mecanismes de cooperació entre les administracions dels Estats membres, per substituir els instruments clàssics de cooperació jurídica internacional.

Un exemple d'aquesta normativa europea i l'objecte d'estudi d'aquest treball és l'Ordre de Detenció Europea (ODE). Es tracta d'un procediment de lliurament judicial transfronterer simplificat amb l'objectiu de processar o executar una pena o una ordre de detenció, és a dir, substitueix l'instrument clàssic de l'extradició, per un mecanisme de cooperació judicial penal europeu més eficient. La Decisió Marc sobre l'ODE està en vigor des de l'1 de gener de 2004 a tots els Estats membres i ha substituït els llargs procediments d'extradició que existeixen en dret internacional. Té la finalitat d'assegurar que les fronteres obertes i la lliure circulació a la Unió no dificultin o impedeixin la detenció o l'execució de les penes dels perseguits per la justícia. Una ODE emesa per l'autoritat judicial d'un país d'un Estat membre

⁴ A aquests efectes, s'han adoptat recentment algunes directives que incorporen normes penals substantives com per exemple, la Directiva (UE) 2018/1673 del Parlament Europeu i del Consell, del 23 d'octubre de 2018, relativa a la lluita contra el blanqueig de capitals mitjançant el Dret penal (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 284/22 del 12 de novembre de 2018) i la Directiva (UE) 2024/1203 del Parlament Europeu i del Consell, de l'11 d'abril de 2024, relativa a la protecció del medi ambient mitjançant el Dret penal i per la qual se substitueixen les Directives 2008/99/CE i 2009/123/CE (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 2024/1203 del 30 d'abril de 2024).

⁵ Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions. *Cap a una política de dret penal de la UE: garantir l'aplicació efectiva de les polítiques de la UE mitjançant el dret penal*. COM/2011/0573 final.

és vàlida a tot el territori de la Unió, segons el principi mencionat de reconeixement mutu, sempre que compleixi amb els requisits mínims necessaris indicats per la normativa.

El principi de reconeixement mutu sempre s'ha d'entendre dins del context de principis i valors fonamentals de la Unió Europea. Per que un òrgan jurisdiccional pugui considerar vàlida una ODE d'un altre país, es pressuposa que com es tracta d'un Estat membre de la Unió Europea, aquest ha respectat i respectarà els drets fonamentals substantius i processals de l'acusat, que tindrà dret a un judici just. Això s'anomena el principi de confiança mútua i és indispensable per garantir una veritable cooperació jurídica penal. La raó per la qual els procediments d'extradició són lents i feixucs, és perquè sigui per raons de soberania o de protecció de drets fonamentals, sovint no es confia en el país demandant o es prioritza la competència del país que té l'acusat. Sense la confiança suficient en què l'altre país europeu justifica la seva demanda i garanteix la protecció dels drets fonamentals de l'acusat, és impossible que l'ODE sigui eficient i tingui prou legitimitat. Per tant, és clau el principi de confiança mútua, el qual sovint depèn més de qüestions polítiques i conseqüentment, dels seus efectes jurídics. Com ja veurem més endavant, el principi de confiança mútua tampoc cerca eliminar un control per part de l'Estat receptor de la demanda de l'ODE, però sí que el dificulta invertint la càrrega de la prova en contra d'aquest i a favor l'Estat demandant.

Les últimes dades que es tenen del 2021⁶, assenyalen que de les 14.789 ODE emeses pels òrgans judicials dels Estats membres, només 5.144 van acabar sent executades, és a dir, un 34%. Són xifres molt baixes, que certament es poden justificar perquè l'acusat no es pot localitzar o perquè se n'emeten varies per la mateixa persona⁷, on la majoria dels casos no s'arriba ni a la denegació per l'autoritat judicial d'execució. No obstant això, cal destacar que les principals causes de denegació són l'excepció per nacionalitat o residència, on l'Estat membre executor es compromet a executar ell mateix la pena, i l'excepció per vulneració real o potencial de drets fonamentals, on s'inclou també les sentències pronunciades en rebel·lia de l'acusat. És aleshores on es plantegen els desafiaments actuals de l'ODE i la seva efectivitat, ja que el constant control recíproc entre les autoritats judicials de cada Estat membre, tot i que indispensable, demostren la ineficàcia d'un sistema basat en la confiança mútua.

⁶ Commission staff working document. *Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2021*. Brussel·les, 20 de juliol de 2023, SWD(2023) 262 final.

⁷ Reunió del Comitè LIBE, Parlament Europeu, discussió sobre la iniciativa de l'informe sobre la implementació de la Decisió Marc sobre l'ODE, intervenció de Jesca Beneder, Comissió Europea, DG JUST, 20 de febrer de 2020 a l'hora 9:34.

<https://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20200220-0900-COMMITTEE-LIBE>

B. Objectius del treball

Aquest treball té per objectiu principal analitzar els desafiaments actuals que pateix l'ODE, sobretot pel que fa al règim de les causes de denegació i la seva utilització pràctica pels tribunals nacionals. És evident que el principi de confiança mútua que sustenta la cooperació jurídica penal, tot i que no hauria de ser-ho segons el principi d'independència del poder judicial, és molt fràgil a les transformacions i esdeveniments polítics, de manera que sovint es posa en dubte. També, tot i que l'estàndard europeu en matèria de respecte dels drets fonamentals és força elevat, en part, gràcies al control exercit pel Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) i pel Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH), és il·lusori pressuposar que els Estats membres de la Unió Europea tenen el mateix nivell de protecció dels drets fonamentals. Això evidentment dificulta molt la tasca de les autoritats judicials, que han de fer un equilibri entre assegurar l'efectivitat de l'ODE amb el principi de confiança mútua i garantir el respecte dels principis fonamentals nacionals i europeus. Jurídicament, la resposta és clara, la primacia dels drets fonamentals és la voluntat i l'objectiu dels Tractats de la Unió Europea. Ara bé, perquè no es perpetuïn els abusos i la manca d'efectivitat de l'ODE, s'han de contraposar necessàriament amb l'exigència europea de cooperació jurídica penal, que inclou el principi de confiança mútua.

La metodologia emprada és doncs la d'una anàlisi normativa i jurisprudencial sobre l'estat actual de l'Ordre de Detenció Europea. En primer lloc, aquest treball se centra en el règim jurídic de l'ODE, principalment mitjançant la Decisió Marc relativa, però també segons la jurisprudència recent del TJUE pel que fa a la seva aplicació i a la legitimació del principi de confiança mútua. En segon lloc, s'analitza el procediment necessari per emetre i executar una ODE, amb principal atenció a les dificultats i límits que apareixen en la pràctica. Per aquesta raó, en tercer i darrer lloc, l'anàlisi també se centra principalment en les causes de denegació més importants relatives a l'absència de confiança mútua com la protecció dels drets fonamentals i la doble incriminació. La finalitat no només és identificar els abusos o els límits processals de l'ODE que en dificulten l'aplicació, sinó també pensar com es poden coordinar amb efectivitat la protecció de drets fonamentals de l'acusat amb una cooperació judicial penal basada en el principi de confiança mútua.

II. El marc jurídic de l'Ordre de Detenció Europea

Per entendre la base jurídica en la qual es fonamenta l'ODE, cal, en primer lloc, una anàlisi de la seva font legal principal, la Decisió Marc del Consell 2002/584/JAI, per després evocar les seves fonts jurisprudencials, sobretot en relació amb el principi de confiança mútua que la fonamenta.

A. La primacia explícita de la Decisió Marc del Consell del 13 de juny de 2002

La Decisió Marc del Consell relativa a l'Ordre de Detenció Europea i als procediments d'entrega entre Estats membres és adoptada el 13 de juny de 2002, publicada al Diari Oficial el 18 de juliol del mateix any i finalment entra en vigor l'1 de gener de 2004. Aquesta decisió substitueix el procediment clàssic d'extradició determinat pel Conveni Europeu d'Extradició de 1957⁸, considerat lent i de difícil aplicació per la presència d'excepcions basades en la sobirania nacional, com la no extradició de nacionals en cas de no existir una doble incriminació o la consideració de delictes polítics. Així mateix, el TJUE recorda que:

*“La Decisió Marc (...) té per objecte substituir el sistema d'extradició multilateral fonamentat en el Conveni Europeu d'Extradició, de 13 de desembre de 1957, per un sistema de lliurament entre autoritats judicials de persones condemnades o sospitoses, amb finalitat d'execució de sentències o de diligències penals, basat en el principi de reconeixement mutu”. D'aquesta manera, prossegueix el Tribunal, “Tant el principi de confiança mútua entre els Estats membres com el principi de reconeixement mutu tenen una importància fonamental en el dret de la Unió, ja que permeten la creació i el manteniment d'un espai sense fronteres interiors.”*⁹

També, la jurisprudència TEDH havia desenvolupat una excepció per violació flagrant del Conveni Europeu de Drets Humans (CEDH). Per exemple, la famosa sentència del TEDH, Soering contra el Regne Unit¹⁰, determina que l'extradició d'un acusat a un tercer país que vulgui aplicar-li la pena de mort violaria l'Article 3 CEDH, que garanteix el dret contra els tractes inhumans i degradants. Per cert, aquesta decisió es reprèn després en el Considerant 13 de la Decisió Marc del Consell del 13 de juny de 2002, que determina que: *“Ningú podrà ser retornat, expulsat o extradit a un Estat on hi hagi un risc greu que sigui sotmès a la pena de mort, tortura o altres tractes o càstigs inhumans o degradants”*.

Més endavant, es van simplificar els procediments d'extradició amb l'Acord d'aplicació del Conveni de Schengen de 1990 i el 1996 es va establir un Conveni d'extradició a la Unió

⁸ Conveni europeu d'extradició, París, 13 de desembre de 1957, ETS n° 073.

⁹ TJUE, 5 d'abril de 2016, *Aranyosi et Căldăraru*, C-404/15 i C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

¹⁰ TEDH, 26 de juny de 1989, *Soering c. Regne Unit*, n° 1/1889/161/217.

Europea¹¹. Tot i això, com ja s'ha mencionat és amb l'entrada en vigor del Tractat d'Amsterdam el 1999, que la UE considera una prioritat la creació d'un espai de llibertat, seguretat i justícia (ELSJ) sense fronteres internes. Pel que fa a l'ODE, aquesta concepció implicaria un simple trasllat de les persones condemnades al país que en vol executar la pena i una concepció de l'ordre de detenció com una simple demanda cerca i captura similar a les nacionals de cada Estat membre¹². Evidentment, la construcció europea i les negociacions entre els Estats membres van portar a un règim jurídic de l'ODE més limitat, però que encara constituïa un avenç important en relació amb els seus predecessors. Quan s'adopta la Decisió Marc sobre l'ODE fundada en l'ELSJ, el seu considerant 6 determina que: *“L'ordre de detenció europea prevista en aquesta Decisió marc constitueix la primera realització, en l'àmbit del dret penal, del principi de reconeixement mutu que el Consell Europeu ha qualificat de "pedra angular" de la cooperació judicial”*. A més a més, és important assenyalar que la Decisió Marc es va modificar el 27 de març de 2009, que va afegir causes de denegació sobretot pel que fa a les sentències en rebel·lia de l'acusat.

Els principals elements d'aquesta Decisió Marc són que: l'ODE és una resolució judicial vàlida en qualsevol Estat membre segons el principi de reconeixement mutu; la llista de causes de denegació és exhaustiva; no es permet el control de la doble incriminació en una llista taxada de 32 infraccions; es restringeix l'excepció de nacionalitat i només es permet per a l'execució de penes privatives de llibertat, a fi d'afavorir la reinserció social del condemnat en el seu país d'origen o de residència; es determinen terminis estrictes per a l'execució de les ODE; i es crea un formulari de l'ODE per simplificar i facilitar les sol·licituds. L'article 1.1 de la Decisió Marc del Consell del 13 de juny de 2002 defineix aleshores l'Ordre de Detenció Europea com: *“una decisió judicial dictada per un Estat membre per a la detenció i el lliurament per un altre Estat membre d'una persona sol·licitada per a un procés penal o per a l'execució d'una pena o mesura de seguretat privativa de llibertat”*. Tots els Estats membres han transposat aquest article similarment, fent referència explícitament a l'ODE com a resolució judicial i amb l'objectiu d'exercir accions penals o executar penes o mesures de seguretat corresponents¹³. A continuació, l'article menciona els principis vectorials de la

¹¹ Conveni elaborat sobre la base de l'article K.3 del Tractat de la Unió Europea, relatiu a l'extradició entre els Estats membres de la Unió Europea (Diari Oficial de la Unió Europea nº C 313/12, de 23 d'octubre de 1996).

¹² Van Ballegooij, W. (2015). The nature of mutual recognition in European Law, re-examining the notion from an individual rights perspective with a view to its further development in the criminal justice area. *Intersentia*, Antwerpen, capítol 3.2.

¹³ Veure les sentències del TJUE, 10 de novembre de 2016, *Poltorak*, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, *Kovalkovas*, C-477/16 PPU, ECLI:EU: C:2016:861, i del 9 d'octubre de 2019, *NJ*, C-489/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:849.

cooperació judicial penal que son, d'una banda, el reconeixement mutu i de l'altre, el respecte dels drets fonamentals.

A més a més, el mateix TJUE s'ha pronunciat diverses vegades sobre la validitat de la Decisió Marc de l'ODE i el respecte de la normativa amb certs drets fonamentals. En primer lloc, en el cas *Advocaten voor de Wereld*¹⁴, el TJUE va confirmar la validitat de la Decisió Marc, ja que considera que, d'una banda, el Consell té la discreció per triar entre diversos instruments jurídics, entre els quals es troba la decisió marc. D'altra banda, no es pot vulnerar el principi de legalitat, ja que l'objectiu de la Decisió Marc no és harmonitzar la legislació dels Estats membre, de manera que la definició dels delictes i les sancions depenen de la legislació nacional. Així mateix, tampoc es vulneren els principis d'igualtat i no discriminació, ja que la distinció entre les infraccions catalogades i les que no ho estan està justificada objectivament per raons de gravetat i afectació negativa a l'ordre i a la seguretat pública.

En segon lloc, en el cas *Spetsializirana prokuratura*¹⁵, el tribunal d'execució va denegar l'ODE emesa per vulnerar alguns principis dels articles 4, 6 i 7 de la Directiva 2012/13/UE¹⁶ relatius al dret a la informació de l'acusat, de manera que es podria considerar el model de l'ODE contrari a la Carta de Drets Fonamentals de la UE (CDFUE). El TJUE determina però, que no s'afecta la validitat de l'ODE, perquè d'una banda, considera que només s'aplica l'article 5 de la Directiva 2012/13, que confereix a les persones detingudes en la seva execució una Carta de Drets relativa a la informació sobre els seus drets seguint el model específic que s'estableix a l'annex II de la directiva. L'objectiu d'aquesta Directiva és establir normes mínimes que s'han d'aplicar en l'àmbit de la informació que s'ha de facilitar a les persones sospitoses o acusades d'haver comès un delictes, però això no modifica ni influeix de cap manera les característiques específiques del procediment relatiu a les ODE. D'altra banda, la Decisió Marc és compatible amb el dret a la tutela judicial efectiva protegit pels articles 6 i 47 CDFUE, encara que es limiti la informació comunicada als acusats. La informació mínima per tant, ha de ser conforme a la de l'article 8.1 de la Decisió Marc, que exigeix que es comuniqui la naturalesa i la qualificació jurídica de la infracció i una descripció dels fets, incloent-hi el moment, lloc i grau de participació de l'acusat. En

¹⁴ TJUE, 3 de maig de 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261.

¹⁵ TJUE, 28 de gener de 2021, *Spetsializirana prokuratura*, C-649/19 EU:C:2021:75.

¹⁶ Directiva 2012/13/UE del Parlament Europeu i del Consell, del 22 de maig de 2012, relativa al dret a la informació en els procediments penals (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 142/1 de l'1 de juny de 2012).

conseqüència, el TJUE considera que el dret de defensa a la informació no permet impugnar una ODE emesa vàlidament segons la respectiva Decisió Marc.

B. La condició implícita del principi de confiança mútua

El principi de confiança mútua és la presumpció que tots els Estats membres respecten i operen conforme al dret europeu, és a dir, tenen un grau de confiança entre ells suficient, que els permet agilitzar els procediments obviant controls i requisits previs. Així mateix, el respecte de l'Estat de dret i el seu foment són fonamentals per a un nivell de confiança mútua alt en l'àmbit de la justícia i en particular per a l'eficàcia de la cooperació judicial en matèria civil i penal, que es basa en el reconeixement mutu¹⁷. Es pot entendre, doncs, com un requisit previ per al funcionament efectiu dels sistemes de cooperació o com la base teòrica que justifica el reconeixement mutu. Al mercat interior, i especialment a l'ELSJ, la UE ha utilitzat la confiança mútua a grans trets per donar suport, justificar i legitimar l'aplicació del principi de reconeixement mutu en diverses formes. El reconeixement mutu és un mètode d'integració que pretén agilitzar i simplificar la cooperació transfronterera entre Estats membres assegurant el reconeixement de diversos actes legals dels Estats membres. Això serveix per superar els obstacles a la integració en els àmbits de dret de la UE que manquen d'una harmonització normativa suficient. Tanmateix, el funcionament d'aquest principi requereix un cert grau de confiança entre els Estats membres sobre els seus diferents ordenaments jurídics, que en teoria, haurien de proporcionar uns drets mínims processals equitatius. És un principi que també apareix en la cooperació judicial civil, on l'objectiu principal de la confiança mútua és assegurar el bon funcionament del mercat europeu interior. En general, però, el principi de confiança mútua és indispensable per estalviar temps i procediments de verificació entre els Estats membres, amb la finalitat que siguin substituïts per un reconeixement el més automàtic possible¹⁸.

En matèria penal, la confiança mútua justifica la cooperació judicial en el sentit que els Estats membres necessiten confiar en els seus sistemes judicials respectius, acceptant l'aplicació del dret penal vigent en els altres. Sobre aquest fonament, les autoritats judicials tenen l'obligació derivada del dret de la Unió de reconèixer i fer complir certes decisions judicials adoptades

¹⁷ Considerant 9 del Reglament (UE) 2021/693 del Parlament Europeu i del Consell, del 28 d'abril de 2021 pel qual s'estableix el programa Justícia i pel qual es deroga el Reglament (UE) n° 1382/2013.

¹⁸ Boháček, L. (2022). Mutual trust in EU law : trust 'in what' and 'between whom'?. *European journal of legal studies*, Vol. 14, N°. 1, pp. 103-140. <https://doi.org/10.2924/EJLS.2022.007>.

per les autoritats competents d'altres Estats membres, llevat que hi hagi un motiu explícit per a la no-execució. L'existència d'aquesta confiança està estretament lligada al respecte per tots els Estats membres dels valors essencials, en particular, els drets fonamentals, dels quals destaca el dret a un judici just que inclou l'exigència d'independència judicial¹⁹. Així ho destaquen les conclusions del Consell sobre el reconeixement mutu en matèria penal:

“Afirmant que el principi de reconeixement mutu es basa en la confiança mútua adquirida a través dels valors compartits dels Estats membres en matèria de respecte de la dignitat humana, llibertat, democràcia, igualtat, Estat de Dret i drets humans, de manera que cada autoritat tingui la confiança que les altres autoritats apliquen a les seves jurisdiccions penals normes equivalents de protecció dels drets”²⁰.

D'aquesta manera també ho recorda el preàmbul de la Decisió Marc sobre l'ODE, quan en el seu desè considerant indica que l'ODE es basa en un alt nivell de confiança entre els Estats membres, que només es pot suspendre en cas de violació greu i persistent dels principis fonamentals enunciat en el TUE.

En aquest sentit, en el seu Dictamen 2/13, el TJUE va determinar que la confiança mútua només és possible sota la presumpció que cada Estat membre comparteix amb la resta el conjunt de valors comuns i principis fonamentals en els quals es basa la UE, tal com s'enuncien en els primers articles del TUE. Per tant, el TJUE precisa que:

“Així doncs, quan apliquen el Dret de la Unió, els Estats membres poden estar obligats, en virtut d'aquest mateix Dret, a presumir que els altres Estats membres respecten els drets fonamentals, de manera que els està prohibit no només exigir a un altre Estat membre un nivell de protecció nacional dels drets fonamentals superior al garantit pel Dret de la Unió, sinó fins i tot verificar, excepte en supòsits excepcionals, si aquest altre Estat membre ha respectat efectivament, en un cas concret, els drets fonamentals garantits per la Unió.”²¹

Per tant, l'existència d'aquesta confiança està condicionada, en primer lloc, per la pressuposició que els Estats membres comparteixen valors comuns, entre els quals hi ha el respecte dels drets fonamentals. En segon lloc, per la possibilitat excepcional d'invalidar aquesta presumpció i suspendre la cooperació. Així mateix, El TJUE afirma en el seu Dictamen 2/13 que el principi de confiança mútua entre Estats membres té una importància

¹⁹ Veure per exemple, TJUE, 30 de maig de 2013, *Jeremy F.*, C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358, apts. 35 i 40; i de 26 de febrer de 2013, *Melloni*, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, apts. 37 i 45.

²⁰ Conclusions del Consell sobre reconeixement mutu en matèria penal. *Promoure el reconeixement mutu fomentant la confiança mútua*, paràgraf 3 (Diari Oficial de la Unió Europea n° C 449/6, del 13 de desembre de 2018).

²¹ TJUE, 18 de desembre de 2014, Dictamen 2/2013, ECLI:EU:C:2014:2454, paràgraf 192.

fonamental, donat que permet la creació i el manteniment d'un espai sense fronteres interiors, obligant cadascun dels Estats membres, en particular en allò que es refereix a l'ELSJ.

Per exemple, en la sentència *Gözütok i Brügge*²², el TJUE va assenyalar que l'aplicació del Dret de la UE implica necessàriament l'existència d'una confiança mútua dels Estats membres en els seus sistemes de justícia penal respectius i el reconeixement mutu de l'aplicació del dret penal vigent de cadascun. En absència d'una harmonització penal dels sistemes jurídics nacionals, és indispensable el principi de confiança mútua per a aplicar l'ELSJ. A més a més, per a la Comissió, la confiança no només implica que les normes penals de cada Estat membre siguin adequades i conformes als mínims europeus, sinó també que en la pràctica les institucions nacionals les apliquin correctament²³.

En aquesta línia, el TJUE ha desenvolupat la seva jurisprudència en relació amb les circumstàncies excepcionals que justificarien la suspensió de la cooperació penal. A la seva sentència *LM*²⁴, el TJUE va considerar que per denegar l'execució d'una ODE en contra del principi de confiança mútua, les autoritats judicials d'execució han d'acreditar l'existència d'un risc real de violació dels drets fonamentals, sobretot pel que fa al dret a un procés equitatiu garantit per l'article 47 CDFUE, a causa de deficiències sistèmiques o generalitzades sobre la independència del poder judicial de l'Estat membre emissor. Evidentment, aplicat a cada cas, és a dir, sempre s'han de tenir en compte les situacions fàctiques que provoquin que aquell acusat en específic, per raons personals, contextuais o legals, pateixi un risc de vulneració de drets fonamentals seriosos i greu en cas de ser lliurat.

Aquesta jurisprudència aleshores, prioritza, com és lògic en qualsevol ordenament jurídic, el respecte dels drets fonamentals per damunt del principi de confiança mútua estenent l'àmbit d'aplicació de les circumstàncies excepcionals, a causa de les recents preocupacions amb la independència dels jutges en diversos països europeus. En els casos més extrems, per exemple, mitjançant l'article 258 TFUE²⁵, el TJUE ha condemnat recentment la manca d'independència del poder judicial polonès, davant de vulneracions sistèmiques que atempten contra l'Estat de Dret a Polònia, com la vulneració del dret a la vida privada dels jutges per

²² TJUE, 11 de febrer de 2003, *Gözütok y Brügge*, C-187 i 385/01, EU:C:2003:87, paràgraf 33.

²³ Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu. *Reconeixement mutu de resolucions fermes en matèria penal*. Brussel·les, 26 de juliol de 2000, COM (2000) 495 final, apt. 3.1.

²⁴ TJUE, 25 de juliol de 2018, *LM*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

²⁵ Article 258 TFUE: “Si la Comissió estima que un Estat membre ha incomplert una de les obligacions que l'incumbeixen en virtut dels Tractats, ha d'emetre un dictamen motivat al respecte, després d'haver ofert a aquest Estat la possibilitat de presentar-ne les seves observacions. Si l'Estat no s'atén a aquest dictamen en el termini determinat per la Comissió, aquesta podrà recórrer al TJUE.”

l'obligació legal imposada que tenen aquests de declarar la seva pertinença a qualsevol associació, fundació o partit polític²⁶.

El Tribunal precisa però més restrictivament, que ha d'estar en perill el contingut essencial del dret fonamental a un procés equitatiu per autoritzar excepcionalment aquesta suspensió, com per exemple, la manca d'independència d'un tribunal. Per entendre aquesta decisió del TJUE és important recordar el context polític europeu d'aquests darrers anys, on durant molt de temps, el duo entre Hongria i Polònia ha bloquejat qualsevol decisió relativa del Consell²⁷. En efecte, el TJUE no pot exercir un control de la cooperació jurídica penal que concorri amb les competències que té el Consell per l'article 7 TUE, que pot suspendre drets de vot, representació i beneficis de l'Estat membre que no respecti els valors fonamentals de la UE. En cas contrari, una denegació d'una ODE podria considerar-se una intromissió del poder judicial per eludir aquest procediment que pertany al Consell. Per tant, la jurisprudència actual del TJUE tendeix cap a una interpretació estricta de les excepcions al principi de confiança mútua, aplicada a cada cas concret. Tanmateix, el que acaba demostrant aquesta decisió del TJUE és l'existència d'un ordre públic europeu, que serveix de límit al principi de confiança mútua i a l'ODE a fi de protegir els drets fonamentals en general, encara que es limiti a casos excepcionals i greus²⁸.

En conseqüència, una cooperació judicial més eficaç exclusivament basada en la primacia del principi de confiança mútua, podria comportar una disminució del nivell de protecció de drets fonamentals. Cal mencionar, però, que a diferència dels drets fonamentals, el principi de confiança mútua no està consagrat en els Tractats, la seva existència es presumeix com a eina de cooperació²⁹, tot i que no se'n defineix legalment el seu abast i límits. Per tant, com això no és possible, i tots els ordenaments jurídics democràtics garanteixen la protecció i el respecte dels drets fonamentals, sobretot pel que fa al procediment penal, cal trobar un equilibri constant entre aquests dos conceptes mentre no s'harmonitzin totes les legislacions europees.

²⁶ TJUE, 5 de juny de 2023, *Comissió c. Polònia*, C-204/21, EU:C:2023:442

²⁷ Bazylńska-Nagler, J. (2021). Polonia ante el principio de confianza mutua en el Espacio de Libertad, Seguridad y Justicia de la UE. *Revista de Derecho Político*, 1(110), 321–346.

²⁸ Nieto Martín, A. (2010). El concepto de orden público como garantía de los derechos fundamentales en la cooperación penal internacional. En Díez-Picazo, L.M. i Nieto Martín, A. *Los derechos fundamentales en el Derecho penal europeo*. Navarra: Thomson Reuters Cizur Menor.

²⁹ Considerant 5 del Reglament (UE) 2021/693.

III. El procediment de l'Ordre de Detenció Europea

Amb la finalitat de comprendre l'abast i els límits de l'ODE, s'analitzarà el seu funcionament processal i la seva eficàcia, descrivint, d'una banda, el procediment i requisits d'emissió de l'ODE, i de l'altra, el moment d'acceptació o denegació que caracteritzen el procediment d'execució d'aquesta.

A. L'objectiu d'una emissió eficaç

En primer lloc, per a poder emetre una ODE, l'autoritat judicial emissora ha de complir amb els següents requisits³⁰. Segons l'article 1.1 de la Decisió Marc, només es pot emetre una ODE per a l'exercici d'un procediment penal, o bé per a l'execució d'una pena privativa de llibertat o mesura de seguretat imposades per un tribunal penal. L'article 2.1 afegeix que aquesta pena prevista ha de ser d'almenys dotze mesos segons la legislació nacional de l'Estat membre emissor o de 4 mesos per a l'execució d'una pena ferma, amb la finalitat d'evitar l'abús d'ODE per delictes o sentències menors o trivials. Només es té en compte la legislació nacional de l'Estat membre d'execució si no es tracta d'un dels 32 delictes taxats sense doble incriminació (article 2.4). La llei aplicable per a tipificar el delictes és doncs la de l'Estat membre emissor. La llista d'infraccions s'inclou en l'article 2, apartat 2, de la Decisió marc de l'ODE, així com al seu respectiu formulari, en forma d'una llista de caselles a marcar per facilitar l'emissió de la sol·licitud. Aquesta llista permet agilitzar el procés de l'ODE en els següents delictes, sempre que estiguin penats amb un màxim d'almenys 3 anys.

No obstant això, una ODE només pot ser emesa per una decisió judicial nacional amb força executiva d'una autoritat judicial. Per tant, les autoritats judicials emissores han de garantir sempre l'existència d'una decisió judicial nacional amb força executiva abans de dictar una ODE. La naturalesa d'aquesta decisió depèn de l'objectiu de l'ODE. D'una banda, quan aquesta s'emet amb la finalitat de dur a terme un procediment penal, les autoritats judicials competents de l'Estat membre d'emissió han d'haver emès prèviament una ordre de detenció nacional o qualsevol altra decisió judicial executiva amb la mateixa força (article 8, apartat 1, lletra c). En la seva sentència *Bob-Dogi*³¹, el TJUE va confirmar que l'ordre nacional de detenció o aquesta altra decisió judicial era diferent de la ODE. D'aquesta manera, el sistema

³⁰ La mateixa Decisió Marc i el portal informàtic "Compendium" situat a la web oficial de la xarxa judicial europea (European Judicial Network, EJN en anglès) ofereixen un formulari model disponible en totes les llengües oficials de la UE, amb la finalitat d'agilitzar el procés, facilitar la feina de les autoritats judicials i evitar costos de traducció.

³¹ TJUE, 1 de juny de 2016, *Bob-Dogi*, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:385.

de l'ODE inclou una doble protecció dels drets processals i dels drets fonamentals, que s'han de garantir tant en el moment d'adopció de la decisió judicial nacional, com alhora de l'emissió de l'ODE. Tot i això, la jurisprudència del TJUE precisa que només el respecte d'un d'aquests dos nivells de protecció és necessari per assegurar el dret a una tutela judicial efectiva de l'acusat. D'altra banda, quan s'emet una ODE amb l'objectiu d'executar una pena privativa de llibertat o una mesura de seguretat, aquesta ha de ser ferma i per tant, ha d'haver-hi una sentència nacional executable a aquest efecte.

Així mateix, l'article 6, apartat 1, de la Decisió marc de l'ODE estableix que l'autoritat judicial emissora és l'autoritat judicial de l'Estat membre emissor que és competent per emetre una ODE d'acord amb la legislació d'aquest Estat. També cal destacar que, d'acord amb l'article 33 del Reglament (UE) 2017/1939³², el fiscal europeu delegat encarregat de la causa pot ordenar o sol·licitar a l'autoritat competent que dicti una ODE. El TJUE ha dictaminat que el concepte d'autoritat judicial, no es limita a designar només els jutges o tribunals d'un Estat membre. També pot referir-se, de manera més àmplia, a les autoritats implicades en l'administració de justícia penal en l'ordenament jurídic en qüestió. Per exemple, en la seva sentència *PF*³³, el TJUE va sentenciar que el fiscal general d'un Estat membre que, tot i ser estructuralment independent del poder judicial, és competent per exercir les competències del procediment penal i independent del poder executiu, compleix aleshores amb els requisits mínims per considerar-se com a “autoritat judicial d'emissió”.

A més a més, com a norma general, una persona lliurada no pot ser processada, condemnada o privada de llibertat per una infracció comesa abans de la seva entrega diferent de la que va motivar aquesta. Aquesta regla d'especialitat està consagrada a l'article 27 de la Decisió marc sobre l'ODE. Tot i això, aquesta no s'aplica si: quan, havent tingut l'oportunitat de fer-ho, la persona no hagi abandonat el territori de l'Estat membre al qual va ser retornada dins dels quaranta-cinc dies següents al seu alliberament definitiu, o hi hagi tornat després d'haver-ne abandonat; el delictes no es castiga amb pena o mesura privativa de llibertat; el procediment penal no dona lloc a l'aplicació d'una mesura restrictiva de la llibertat individual de la persona; quan la persona sigui objecte d'una sanció o mesura no privativa de llibertat, en particular una sanció econòmica o una mesura substitutiva d'aquesta, encara que aquesta pena o mesura sigui susceptible de restringir la seva llibertat individual; quan la persona hagi

³² Reglament (UE) 2017/1939 del Consell, del 12 d'octubre de 2017, pel qual s'estableix una cooperació reforçada per a la creació de la Fiscalia Europea (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 283/1 del 31 d'octubre de 2017).

³³ TJUE, 27 de maig de 2019, *PF*, C-509/18, ECLI:EU:C:2019:457.

acceptat el lliurament, si s'escau al mateix temps que ha renunciat a la norma de l'especialitat, d'acord amb l'article 13; quan la persona hagi renunciat expressament, després de la seva entrega, a beneficiar-se de la norma d'especialitat per fets concrets anteriors a la seva entrega; o quan l'Estat membre d'execució inicial per perseguir o sancionar altres infraccions hi consenteixi.

En segon lloc, l'autoritat judicial d'execució ha de disposar sempre de la informació mínima necessària que li permeti decidir sobre l'entrega. En particular, segons l'article 8.1 de la Decisió Marc relativa a l'ODE, ha de poder confirmar la identitat de la persona i valorar si s'aplica algun dels motius de no execució. La informació exacta a proporcionar depèn de les circumstàncies de cada cas, però és imprescindible mencionar els fets, la tipificació del delictes i la resolució judicial amb força executòria. També és important verificar prèviament que la persona objecte de l'ODE no tingui altres processos penals en l'Estat membre emissor o en un tercer Estat membre. Cal recordar que l'objectiu de l'ODE és assegurar l'eficàcia i l'agilitat de l'acció penal en territori europeu. Per tant, si és el cas, és indispensable coordinar-se amb les autoritats corresponents³⁴. Cal mencionar però, que les sol·licituds d'informació addicional entre les autoritats judicials d'emissió i d'execució constitueixen una de les principals causes de retards en l'execució de les ODE, que sovint es tradueixen en la superació dels terminis establerts. Per tant, és essencial que les autoritats judicials emissores garanteixin la claredat, exactitud i exhaustivitat de la informació continguda a l'ODE³⁵.

El procediment per transmetre l'ODE depèn de si l'autoritat judicial emissora coneix el lloc on es troba la persona sol·licitada, segons l'article 9 de la Decisió Marc relativa a l'ODE. En la majoria dels casos, la localització de la persona interessada és desconeguda o incerta i l'ODE s'ha de transmetre a tots els Estats membres a través del SIS (Sistema d'Informació Schengen)³⁶. En cas que es conegui, es podrà transmetre l'ODE directament a l'autoritat judicial d'execució, tot i això, l'autoritat judicial emissora sempre pot decidir emetre una alerta al SIS. Aquestes poden presentar i consultar informes sobre persones i objectes en una

³⁴ Aquest principi s'ajusta a la Decisió marc 2009/948/JAI, de 30 de novembre de 2009, relativa a la prevenció i resolució de conflictes relatius a l'exercici de la competència en un procediment penal, que defineix el procediment segons el qual una autoritat nacional competent s'ha de posar en contacte amb l'autoritat competent. autoritat d'un altre Estat membre quan tingui motius raonables per creure que s'està duent a terme un procediment paral·lel en aquest altre Estat membre.

³⁵ Informe de la Comissió al Parlament europeu i al Consell sobre l'aplicació de la Decisió Marc del Consell, del 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i als procediments d'entrega entre Estats membres (Diari Oficial de la Unió Europea 2 de juliol de 2020).

³⁶ El SIS és una eina de cooperació per a les autoritats frontereres i d'immigració competents, així com les autoritats policials, duaneres i judicials de la UE i dels països associats a l'espai Schengen.

base de dades comuna, de manera que alhora de controls fronterers, policials o similars se'ls pugui identificar i arrestar si s'escau.

B. La realitat d'una execució ineficaç

Un cop s'emet l'ODE, pertoca a l'autoritat judicial que la rep de procedir a la seva execució, que en el cas de ser acceptada, procedirà a l'entrega de la persona buscada. És en aquest moment, segons l'article 15 de la Decisió Marc, que l'autoritat judicial d'execució pot demanar directament a la d'emissió informacions complementàries si s'escau excepcionalment o obligatòriament si les contingudes a l'ODE són insuficients per a la seva execució. Existeix, però, una presumpció de conformitat de les informacions obtingudes basada en els principis de reconeixement i de confiança mútua, per assegurar que qualsevol defecte pugui ser esmenat fàcilment i no dificultar la seva aplicació. A més a més, un cop presa la decisió, segons l'article 22 de la Decisió Marc, l'autoritat judicial d'execució té una obligació de notificació immediata i directa d'aquesta a l'autoritat judicial d'emissió, així com l'obligació de comunicar el temps que la persona ha passat en detenció³⁷, perquè aquest se li pugui deduir de la pena definitiva en cas d'entrega (Article 26).

Cal mencionar que, com l'ODE és un tràmit d'urgència, l'article 17 de la Decisió Marc estableix un termini màxim de 10 dies perquè l'autoritat judicial es pronunciï sobre l'execució d'aquesta si l'acusat hi consenteix, o bé de 60 dies si no ho fa. No obstant això, tot i que legalment es permeti una prorrogació de 30 dies suplementaris sempre que se'n justifiquin les causes, fora d'aquesta excepció, en la realitat els terminis són més elevats segons les darreres estadístiques de 2021³⁸. En el cas del consentiment de l'acusat, la mitjana és de 20,14 dies, és a dir el doble del permès, tot i que les mitjanes varien considerablement entre els Estats membres. Per exemple, en aquest cas, Dinamarca tenia la mitjana més llarga amb 58 dies i Luxembourg la més curta amb 0,6 dies. En el cas de no consentir, la mitjana és de 53,72 dies (comparat amb una mitjana de 72,45 dies el 2020), sorprenentment per sota del termini màxim, però encara amb grans diferències entre Estats membres, ja que mentre que la mitjana a Luxembourg era de 13,55 dies, a Irlanda aquesta era de 226 dies, més del doble que el termini màxim, inclosa la pròrroga.

³⁷ El mot "detenció" s'ha d'entendre com a qualsevol mesura privativa de llibertat, que sigui comparable a un empresonament (TJUE, 28 de juliol de 2016, JZ, C-294/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:610).

³⁸ Commission staff working document. *Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2021*. Brussel·les, 20 de juliol de 2023, SWD(2023) 262 final.

Aleshores, com a norma general, l'autoritat judicial d'execució té l'obligació d'executar tota ODE sota el principi de reconeixement mutu. En teoria, el seu control sobre el fons de l'ODE hauria de ser nul i el seu control sobre la forma, hauria de ser mínim per assegurar els drets processals bàsics. Com a la pràctica això no passa, ja que cada Estat membre vol operar un control judicial en qualsevol procés de detenció o extradició, la Decisió Marc va decidir incloure la llista de 32 delictes mencionada³⁹ on es prohibeix qualsevol mena de control per l'autoritat judicial d'execució, que està condicionada a només prendre en consideració el dret penal de l'Estat membre d'emissió.

En la resta de casos, els motius de denegació de l'execució són, en principi, limitats i s'enumeren als articles 3, 4 i 4 bis de la Decisió Marc, dividint-se en motius obligatoris i facultatius. És important assenyalar que aquests són els únics motius que l'autoritat judicial d'execució pot invocar per justificar la no-execució. Pel que fa a les causes de no execució facultativa, l'autoritat judicial d'execució només pot invocar les transposades al seu dret nacional. El Tribunal de Justícia, però, ha deixat clar que la llista de motius és exhaustiva, de manera que els ordenaments jurídics nacionals no poden afegir motius que no s'incloguin en la Decisió Marc⁴⁰. Un cop adoptada la decisió de denegar el lliurament, la persona sol·licitada ja no es pot mantenir en detenció per a l'execució de la ODE. Per això, en cas de denegació es recomanen altres mesures de cooperació judicial per evitar aquesta situació com una comunicació prèvia entre les autoritats judicial, trasllat de presos, Ordre d'Investigació Europea (OIE), etc.

Per tant, d'una banda, l'article 3 de la Decisió Marc enumera els motius obligatoris de no-execució, és a dir, quan les autoritats judicials d'execució han de denegar l'ODE en qualsevol cas. En primer lloc, l'amnistia, quan l'ODE es fonamenta en un delictes que està cobert per una llei d'amnistia a l'Estat membre d'execució, les autoritats judicials d'aquest

³⁹ Aquesta llista inclou els següents delictes: participació en una organització criminal; terrorisme; tràfic de persones; explotació sexual de nens i pornografia infantil; tràfic il·lícit d'estupefaents i substàncies psicotròpiques; tràfic il·lícit d'armes, municions i explosius; corrupció; frau, inclòs el frau que afecti els interessos financers de les Comunitats Europees en el sentit del Conveni de 26 de juliol de 1995 relatiu a la protecció dels interessos financers de les Comunitats Europees; blanqueig del producte del delictes; falsificació de moneda, inclosa la falsificació d'euros; cibercriminalitat; delictes contra el medi ambient, inclòs el tràfic il·lícit d'espècies animals en perill d'extinció i el tràfic il·lícit d'espècies i espècies vegetals en perill d'extinció; assistència a l'entrada i residència d'immigrants en situació irregular; homicidi voluntari, agressió greu; tràfic il·lícit d'òrgans i teixits humans; segrest, retenció il·legal i presa d'ostatges; racisme i xenofòbia; robatoris organitzats o a mà armada; tràfic il·lícit de béns culturals, inclosos les antiguitats i les obres d'art; estafa; xantatge i extorsió; falsificació i pirateria de productes; tràfic i falsificació de documents administratius; falsificació de mitjans de pagament; tràfic il·lícit de substàncies hormonals i altres factors de creixement; tràfic il·lícit de materials nuclears i radioactius; tràfic de vehicles robats; violació; incendi voluntari; delictes de la jurisdicció del Tribunal Penal Internacional; segrest d'avions i vaixells; i sabotatge.

⁴⁰ TJUE, 6 d'octubre de 2009, *Wolzenburg*, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616.

Estat no poden executar l'ordre. En segon lloc, el *non bis in idem*, quan la persona sol·licitada ja ha estat objecte d'una sentència ferma pels mateixos fets i en cas de condemna, aquesta s'hagi o s'estigui executant. Respectant així l'article 54 del Conveni d'Aplicació de l'Acord Schengen (CAAS)⁴¹ i l'article 50 de la CDFUE⁴². En tercer lloc, en el cas dels menors, quan la persona buscada encara no pugui ser considerada, per raó de la seva edat, penalment responsable dels fets que han donat lloc a l'ODE d'acord amb la legislació de l'Estat membre d'execució. Cal mencionar, però, que a la pràctica, aquests motius són molt residuals en les estadístiques de denegació de les ODE, ja que per exemple, l'any 2021 tots els motius obligatoris de no-execució junts només van suposar un total d'onze denegacions.

D'altra banda, a l'article 4 de la Decisió Marc es troben els motius facultatius de no-execució. Així mateix, en la sentència *Openbaar Ministerie/X*⁴³, el TJUE recorda que la legislació dels Estats membres no pot transposar aquests motius de no-execució com obligatoris, sinó que es tracta de donar un marge d'apreciació a les autoritats judicials perquè aquestes puguin decidir discrecionalment segons les circumstàncies pròpies de cada cas. Amb menys freqüència, trobem motius com per exemple que la persona en qüestió ja sigui l'objecte d'un procés penal en l'Estat membre d'execució pels mateixos fets, o bé que les autoritats judicials d'aquest hagin decidit no perseguir o el sobreseïment del cas, o bé que la persona ja hagi sigut jutjada definitivament en un tercer Estat, motius que responen a la mateixa idea del *non bis in idem*, però abans que es dicti sentència ferma. També, quan l'acció penal o la pena hagin prescrit segons la legislació de l'Estat membre d'execució, o bé quan l'Estat membre d'execució o un tercer Estat tinguin prioritat segons el principi de territorialitat, és a dir, segons on s'hagin comès els fets del delictes en qüestió.

Tanmateix, tant aquest darrer motiu com els dos motius més recurrents estan bastant lligats l'un amb l'altre i es poden resumir en una mateixa idea, la manca de confiança mútua entre els Estats membres i la voluntat per a cada Estat Membre d'exercir la seva competència judicial per damunt d'acceptar una eventual extradició. Així mateix, aquests dos motius principals són l'absència de doble incriminació i el compromís per l'Estat membre d'execució d'executar ell mateix la pena objecte de l'ODE, en cas que la persona tingui la

⁴¹ Article 54 CAAS: “una persona que hagi estat jutjada en sentència ferma per una part contractant (Estat Membre) no podrà ser perseguida pels mateixos fets per una altra part contractant, sempre que, en cas de condemna, s'hagi executat la sanció, s'estigui executant o no es pugui executar segons la legislació de la part contractant on hagi tingut lloc la condemna”.

⁴² Article 50 CDFUE Dret a no ser acusat o condemnat penalment dues vegades pel mateix delictes: “Ningú no podrà ser acusat o condemnat penalment per una infracció respecte de la qual ja hagi estat absolt o condemnat a la Unió mitjançant sentència penal ferma conforme a la llei”.

⁴³ TJUE, 29 d'abril 2021, *Openbaar Ministerie/X*, C-665/20 PPU, ECLI:EU:C:2021:339.

nacionalitat d'aquest Estat o hi resideixi. Aquest darrer per si sol no sembla gaire transcendent, però cal tenir en compte que està estretament lligat amb l'exigència de garanties a l'Estat membre d'emissió de l'article 5 de la Decisió Marc, així com la verificació que aquest Estat ha respectat els drets fonamentals de la Unió, tant materials com processals (article 4 bis Decisió Marc).⁴⁴. Aquests darrers punts són, per tant, els principals límits formals de les ODE que en dificulten l'eficàcia. A l'origen d'aquests, però, apareix la mateixa idea, una progressiva mancança de confiança entre els Estats membres de la Unió.

⁴⁴ Jimeno Bulnes, M. (2015). La orden europea de detención y entrega: análisis normativo. En Arangüena Fanego, C., De Hoyos Sancho, M. i Rodríguez-Medel Nieto, C. (dir. i coord.). *Reconocimiento Mutuo de Resoluciones Penales en la Unión Europea. Análisis teórico-práctico de la Ley 23/2014, de 20 de noviembre*. Thomson Reuters & Aranzadi, Cizur Menor, pp. 35-76.

IV. Els límits a l'Ordre de Detenció Europea

Els límits a l'eficàcia de l'ODE, sobrevinguts per una progressiva manca de confiança mútua entre els Estats membres, es manifesten principalment en dos controls que operen les autoritats judicials d'execució, la verificació d'una doble incriminació i el respecte dels drets fonamentals de la Unió.

A. El control de la doble incriminació

Com ja s'ha mencionat, la possibilitat del control d'una doble incriminació per l'autoritat judicial d'execució es troba recollida en diversos punts de la Decisió Marc sobre l'ODE als articles 4.1, 2.4 i 2.2. Es defineix aleshores negativament en relació amb la llista de l'article 2, de manera que tots els delictes, que no hi siguin inclosos o que no compleixen amb el requisit que la legislació de l'Estat membre d'emissió els castigui amb una pena o mesura de seguretat privativa de llibertat d'almenys tres anys, podran ser l'objecte d'aquest control. Això significa que les autoritats judicials d'execució poden i normalment ho fan, almenys a petició de la part interessada, verificar que, segons la seva pròpia legislació, tant els fets com els delictes al·legats en l'ODE, serien tipificats i jutjats similarment en aquell Estat membre. Així mateix, ho interpreta el TJUE en la sentència *Grundza*, on se li va demanar que valorés la condició de la doble incriminació:

“(...) quan s'avalua la doble incriminació, és responsabilitat de l'autoritat competent de l'Estat d'execució verificar si els elements de fet subjacents al delictes, tal com es reflecteixen en la sentència dictada per l'autoritat competent de l'Estat d'emissió, també serien objecte d'una sanció penal en el cas que s'haguessin produït al territori de l'Estat d'execució.

(...) en el context de l'avaluació de la doble incriminació, l'autoritat competent de l'Estat d'execució no ha de verificar si s'ha vulnerat l'interès protegit per l'Estat d'emissió, sinó si, en el cas que el delictes en qüestió s'hagués produït al territori de l'Estat membre d'execució, s'hauria considerat vulnerat un interès similar, protegit per la legislació nacional d'aquest Estat”.⁴⁵

Es tracta doncs d'un doble control que dificulta l'aplicació del principi de confiança mútua, resultant de les diferències normatives entre Estats membres, ja que en la pràctica, l'autoritat judicial d'execució faria un judici previ a la persona objecte de l'ODE segons la seva legislació, per decidir si accepta o denega l'extradició d'aquesta. Per a determinar si es compleix aquesta condició de doble incriminació del fet, és necessari aleshores que els fets, objecte de l'emissió de l'ODE també constitueixin un delictes segons la legislació de l'Estat

⁴⁵ TJUE, 11 de gener de 2017, *Grundza*, C-289/15, ECLI:EU:C:2017:4, paràgrafs 38 i 49 respectivament.

membre d'execució. En conseqüència, el legislador de la Unió no exigeix una correspondència perfecta entre els elements constitutius del delictes, tal com es caracteritzen respectivament en la legislació de l'Estat membre d'emissió i en la de l'Estat membre d'execució, ni en el nom o qualificació d'aquest delictes segons a aquestes lleis nacionals, sinó només l'existència d'un delictes en ambdós legislacions pels mateixos fets⁴⁶.

El Tribunal considera que una interpretació de la condició de doble incriminació estricta que requerís una perfecta correspondència entre els elements constitutius del delictes i entre els interessos legals protegits dels Estats membres perjudicaria injustificadament l'eficàcia del procediment d'entrega. Aquesta interpretació també és coherent amb el principi de proporcionalitat dels delictes i les sancions, previst a l'article 49.3 de la CDFUE⁴⁷. En aquest sentit, la jurisprudència del TJUE⁴⁸ especifica que no correspon a l'autoritat judicial d'execució, com a part de l'avaluació de la condició de doble incriminació, d'avaluar la pena imposada a l'Estat membre d'emissió. Tanmateix, això no vol dir que l'Estat membre d'execució no hagi de prendre en consideració el principi de proporcionalitat dels delictes i de les penes, que és un dret fonamental. Encara que no es pugui invocar com excepció d'absència de doble incriminació, limitada a la tipificació dels fets, totes les autoritats judicials estan obligades a respectar i fer respectar els drets fonamentals de la Unió. Aleshores, sí que es podria denegar una ODE pel fet que l'ordenament jurídic d'emissió castigui el delictes en qüestió amb una pena desproporcionada. No obstant això, conforme al principi de confiança mútua, s'interpreta que aquest control ha de ser bastant laxa, de manera que només en els supòsits extrems de desproporcionalitat es podria justificar tal denegació⁴⁹. Una alternativa, que de fet és una opció que les autoritats judicials ja tenen, però rarament fan servir, és la mediació d'Eurojust, de manera que podria emetre un dictamen o informe vinculant per a l'autoritat judicial d'execució quan aquesta aprecii una manifesta manca de proporcionalitat en l'emissió de l'ODE, en els casos que s'observi una disparitat punitiva i d'execució davant la mateixa infracció.

Tot i això, en un primer pas, és la mateixa autoritat judicial emissora la que ha d'examinar si l'emissió d'una ODE és proporcional i si és la mesura menys coercitiva possible per

⁴⁶ TJUE, 14 de juliol de 2022, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, C-168/21, ECLI:EU:C:2022:558.

⁴⁷ Article 49.3 CDFUE: “*La intensitat de les penes no ha de ser desproporcionada en relació amb la infracció*”.

⁴⁸ Veure per exemple: TJUE, 27 de maig de 2019, *OG et PI*, C-508/18 et C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456; TJUE, 13 de gener de 2021, *MM*, C-414/20 PPU, ECLI:EU:C:2021:4.

⁴⁹ Muñoz de Morales Romero, M. (2017). ¿Cómo funciona la orden de detención y entrega europea?: El caso del ex president y sus consellers como ejemplo. *Diario La Ley*, nº 9096, Sección Tribuna.

aconseguir el resultat desitjat. Per exemple, tot i que l'exercici del procediment penal també inclou les seves fases prèvies al judici, de manera que es podria justificar l'ús d'una ODE, l'existència d'altres mesures menys coercitives com ara l'OIE impedeixen l'ús d'aquesta. Així mateix, tenint en compte les greus conseqüències de l'execució d'una ODE pel que fa a les restriccions imposades a la llibertat física i la circulació de l'acusat, les autoritats judicials emissores haurien d'examinar, a la llum d'una sèrie d'elements, si es justifica l'emissió d'una ODE. Aquests elements són la gravetat de la infracció; la pena que es pot imposar si la persona és declarada culpable del presumpte delictes; la probabilitat de detenció de la persona a l'Estat d'emissió després del lliurament; i els interessos de les víctimes del delictes. La Comissió Europea destaca especialment en el seu Manual que: “*verificar la proporcionalitat abans d'emetre una ODE pot reforçar la confiança mútua entre les autoritats judicials dels Estats membres. Com a resultat, contribueix significativament a l'eficàcia de l'ODE a tota la Unió*”⁵⁰. És, per tant, evident que el control de proporcionalitat, tot i que separat formalment de la verificació de la doble incriminació, és un altre vessant d'aquesta. Encara que les recomanacions de la Comissió vagin dirigides a les autoritats judicials d'emissió i no a les d'execució, al final és el mateix, perquè el que busquen aquestes és evitar futures denegacions que dificulten l'eficàcia de l'ODE. Així mateix, el número creixent d'ODE per delictes menors o trivials desproporcionats perjudiquen la confiança mútua entre Estats i comporta a la seva denegació, encara que les autoritats judicials després no ho justifiquin formalment d'aquesta manera⁵¹.

Es tracta, doncs, d'una excepció a l'execució de l'ODE que va bastant lligada a la protecció dels drets fonamentals. Com a mínim, suposaria una vulneració del principi de legalitat⁵² en dret penal i eventualment si s'escau al principi de proporcionalitat, ja que per a les autoritats judicials d'execució, entregar la persona a un Estat membre, sabent que serà jutjada per un delictes que no existeix en el seu ordenament jurídic o bé no es tipificaria segons els fets ocorreguts, equivaldria a condemnar-la per un delictes que l'Estat membre d'execució no reconeix com a tal. És per aquesta raó que el sistema d'una llista comuna de delictes només pot funcionar si tots els Estats membres tenen la mateixa o similar legislació en aquests àmbits. La resposta a llarg termini seria doncs l'harmonització progressiva entre les

⁵⁰ Comunicació de la Comissió. *Manual europeu per a l'emissió i l'execució d'una ordre de detenció europea*. Diari Oficial C/2023/1270, 15 de desembre de 2023, apartats 2.4 i 2.5.

⁵¹ Weyembergh, A. (2014). Critical assessment of the existing European Arrest Warrant framework decision. Annex I en del Monte, M. *Revising the European Arrest Warrant, European Added Value Assessment accompanying the European Parliament legislative own-initiative report*. Rapporteur: Baroness Ludford, PE510.979, EPRS, Parlament Europeu, pp. 32-38.

⁵² TJUE, 3 de març de 2020, X, C-717/18 ECLI:EU:C:2020:142.

legislacions penals substantives dels diferents Estats membres de la Unió, perquè eventualment es redueixin les diferències en la tipificació dels delictes amb penes de presó o mesures restrictives de llibertat d'almenys tres anys de durada màxima⁵³.

B. El control de la protecció dels drets fonamentals

En la Decisió Marc, cap dels motius obligatoris o facultatius de no execució d'una ODE menciona expressament una excepció fonamentada en una vulneració dels drets fonamentals substantius de la persona sol·licitada per l'Estat membre d'emissió. No obstant això, tenint en compte la primacia de la CDFUE i interpretant l'article 1.3 de la Decisió Marc⁵⁴, conjuntament amb els seus considerants 12 i 13, és evident que durant tot el procediment de l'ODE, emissió i execució, no es poden vulnerar els drets fonamentals de la persona en cerca.

Tal com s'ha mencionat prèviament, el principi de confiança mútua requereix, llevat de circumstàncies excepcionals, que cada Estat membre consideri que tots els altres Estats membres respecten el dret de la Unió i, en particular, els drets fonamentals reconeguts per aquest. Tanmateix, és evident que no tots els Estats membres respecten els drets fonamentals europeus de la mateixa manera i al mateix nivell en els seus procediments legals. Davant la manca de regulació al respecte en la Decisió Marc i legislació corresponent, pertany a les autoritats judicials de determinar aquest aspecte. La jurisprudència del TJUE ha, per tant, creat *de facto*, un nou motiu obligatori de no-execució de l'ODE per vulneració dels drets fonamentals de la CDFUE amb la seva interpretació.

És a la sentència *Aranyosi i Căldăraru*⁵⁵, on el TJUE recerca un equilibri entre l'eficàcia de l'ODE i la preocupació pel respecte dels drets fonamentals. En el cas específic, es tractava de determinar si les pèssimes condicions dels centres penitenciaris d'un Estat membre justificaven la no execució d'una ODE. El TJUE va considerar que l'execució d'una ODE no pot conduir a un risc real de tractes inhumans o degradants del detingut a l'Estat membre d'emissió, havent de denegar el lliurament en cas de confirmació de vulneracions de drets fonamentals. Per a determinar aquesta situació però, l'autoritat judicial s'ha de justificar en

⁵³ Ruiz Yamuza, F.G. (2018). La doble incriminación en el sistema de la Euroorden o de la necesidad de una exégesis realista del principio de reconocimiento mutuo: Apuntes en relación con el asunto “Puigdemont”. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, nº 61, pp. 1059-1090.

⁵⁴ Article 1.3 DM ODE: “*La present Decisió Marc no pot tenir per efecte modificar l'obligació de respectar els drets fonamentals i els principis jurídics fonamentals consagrats a l'article 6 del TUE.*”

⁵⁵ TJUE, 5 d'abril de 2016, *Aranyosi et Căldăraru*, C-404/15 i C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

dades objectives, fiables, precises i degudament actualitzades que demostrin l'existència de deficiències sistèmiques o generalitzades o que afectin certs grups de persones o, fins i tot, certs centres de reclusió. Aquestes dades poden procedir de resolucions judicials internacionals, com ara sentències del TEDH, resolucions judicials de l'Estat membre emissor o decisions, informes o altres documents elaborats per institucions internacionals com el Consell d'Europa o les Nacions Unides. A més a més, ha de comprovar, de forma concreta i precisa, les circumstàncies fàctiques personals de la persona sol·licitada que la fan susceptible de patir aquestes vulneracions⁵⁶.

Posteriorment, el TJUE ha anat concretant aquesta doctrina en diversos assumptes. Així, a la sentència *Generalstaatsanwaltschaft*⁵⁷, en què l'autoritat judicial d'execució considerava que disposava d'elements suficients que acreditaven l'existència de deficiències sistèmiques o generalitzades de les condicions de reclusió a Hongria. El TJUE va confirmar aquesta constatació, precisant, però que les autoritats judicials d'execució, fins i tot en el cas d'Hongria, seguien estant obligades a fer un examen individual de la persona afectada. En cap cas aleshores es poden fer denegacions automàtiques d'un Estat membre en qüestió limitant-se exclusivament a deficiències manifestes del sistema. Aquest doble examen sistèmic i concret que permet una denegació de l'ODE s'estén per tant, més enllà de les condicions penitenciàries i s'aplica més generalment, quan l'autoritat judicial d'execució constati l'existència de deficiències sistèmiques o generalitzades que afecten al funcionament del sistema judicial d'un Estat membre que vulneri realment els drets fonamentals de la persona objecte de l'ODE⁵⁸.

En el mateix sentit es pronuncia el TJUE pel que fa al dret a la tutela judicial efectiva i a un jutge imparcial de l'article 47 CDFUE. Tal com recorda la Comissió, la cooperació judicial penal no pot funcionar sense la garantia de la independència i imparcialitat de les autoritats judicials⁵⁹. En la ja mencionada sentència *LM*⁶⁰, el Tribunal desenvolupa les condicions necessàries per justificar la denegació de l'ODE amb l'objectiu de garantir la protecció dels drets fonamentals. En primer lloc, l'autoritat judicial d'execució ha de comprovar si existeix un risc real de vulneració del dret a la tutela judicial efectiva a causa de deficiències sistèmiques o generalitzades del poder judicial, susceptibles de comprometre la

⁵⁶ TJUE, 15 d'octubre de 2019, *Dorobantu*, C-128/18, EU:C:2019:857.

⁵⁷ TJUE, 25 de juliol de 2018, *Generalstaatsanwaltschaft*, C-220/18 PPU, EU:C:2018:589.

⁵⁸ TJUE, 31 de gener de 2023, *Puig Gordi e.a.*, C-158/21, ECLI:EU:C:2023:57.

⁵⁹ Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu i al Consell. *Un nou marc de la UE per reforçar l'Estat de dret*. Estrasburg, 19 de març de 2014, COM (2014) 158, apt. 2.

⁶⁰ TJUE, 25 de juliol de 2018, *LM*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

independència judicial de l'Estat membre d'emissió. Aquesta apreciació s'ha de fer amb les mateixes pautes jurisprudencials, és a dir, amb dades objectives, fiables, precises i actualitzades, així com amb l'ajuda d'informes de la Comissió o sentències anteriors del TJUE o el TEDH. En segon lloc, fer l'examen en concret sobre el cas, és a dir, comprobar si existeixen motius seriosos i justificats de creure que aquest risc comportaria una violació dels drets fonamentals de la persona buscada, segons les seves circumstàncies particulars. En tercer lloc, per a valorar tots aquests elements l'autoritat judicial d'execució té l'obligació de demanar informacions complementàries a l'autoritat judicial d'emissió perquè es pugui pronunciar al respecte. Si es conclou amb l'existència d'aquest risc per a la persona en qüestió, aleshores l'autoritat judicial d'execució està obligada a denegar l'ODE⁶¹. Tanmateix, aquesta jurisprudència és difícil d'aplicar a la pràctica. Fins i tot quan s'accepta que hi ha deficiències sistèmiques de l'Estat de dret, la necessitat de demostrar el seu impacte probable en els casos individuals és gairebé impossible de distingir del primer examen, essent donat que és difícil d'entendre que en un Estat de dret deficient la persona buscada no veuria vulnerats els seus drets inherentment⁶². També s'ha de tenir en compte que per qualificar d'autoritat judicial en el sentit de l'ODE, s'exigeix la independència estructural d'aquest òrgan, cosa que rarament passa en aquests Estats, però pot arribar a ser encara més difícil de provar.

A més a més, la jurisprudència del TEDH va una mica més enllà del TJUE, que es limita a pronunciar-se en el context de les condicions de detenció i la tutela judicial efectiva. En efecte, tot i que el TEDH sempre s'hagi pronunciat a favor dels mecanismes de reconeixement i confiança mútua per a la construcció de l'ESLJ com l'ODE per garantir la lliure circulació, recorda que aquests no poden vulnerar de cap manera els drets fonamentals dels acusats. Així mateix, segons la jurisprudència de la presumpció de protecció equivalent⁶³, el principi de confiança mútua només pot establir una presumpció *iuris tantum* que tots els Estats membres de la Unió respecten suficientment els drets fonamentals, de manera que no només s'ha d'acceptar prova en contra, sinó que tampoc es pot aplicar de forma automàtica. Per tant, únicament en absència de qualsevol vulneració dels drets protegits pel CEDH, les autoritats judicials poden legítimament executar una ODE. Si la part interessada al·lega justificadament una desprotecció greu dels seus drets fonamentals, les

⁶¹ TJUE, 17 de desembre de 2020, *L et P*, C-354/20 PPU et C-412/20 PPU, ECLI:EU:C:2020:1033.

⁶² Wahl, T. (2021). Refusal of European Arrest Warrants Due to Fair Trial Infringements. *EU CRIM*, Issue 4/2020, pp. 321-330.

⁶³ TEDH, 30 de juny de 2005, *Bosphorus Airways c. Irlanda*, núm. 45036/98; TEDH, 6 de desembre de 2012, *Michaud c. França*, núm. 12323/11

autoritats judicials d'execució estaran obligades de denegar l'ODE després d'avaluar si l'Estat membre emissor els ha respectat o els respectarà suficientment⁶⁴. Tanmateix, com ja hem vist, el TJUE limita considerablement a les autoritats executores avaluar si els drets fonamentals han estat respectats per l'Estat emissor a casos excepcionals i flagrants. A diferència de la jurisprudència del TJUE, el TEDH no sembla limitar l'examen dels tribunals nacionals únicament a aquestes circumstàncies excepcionals, de la qual cosa cal deduir que en teoria, un tribunal nacional no es podria negar a escoltar els arguments d'un demandant que demostrï que l'Estat emissor no respecta un dels drets del CEDH sempre que l'argument sigui seriós i justificat. El contrast entre la posició del TJUE i la del TEDH pot ser aleshores motiu de disparitat entre les actuacions de cada autoritat judicial, ja que el TEDH obre la possibilitat de revisió a la violació de qualsevol dret⁶⁵.

⁶⁴ TEDH, 17 d'abril de 2018, *Pirozzi c. Bèlgica*, n° 21055/11.

⁶⁵ Cortés Martín, J. M. i Ruíz Yamuza, F. G. (Eds.). (2020). *Retos actuales de la cooperación penal en la Unión Europea*. Editorial Dykinson.

V. Conclusions

Com hem pogut observar, l'ODE ha comportat un avenç significant en l'ELSJ. Ha substituït els procediments feixucs d'extradició tradicionals i reforçat considerablement la cooperació judicial penal entre els Estats membres de la Unió. Nogensmenys, avui en dia està força lluny de ser un procediment perfecte. Les conclusions sobre els límits actuals de l'ODE es poden resumir en els següents punts:

1. Els límits de la Decisió Marc del Consell del 13 de juny de 2002

La Decisió Marc és una eina legislativa europea del Consell de la UE en competència de cooperació judicial penal que no existeix des del Tractat de Lisboa, però que va ser substituït per les directives mitjançant el procediment legislatiu ordinari de la Unió. Per tant, no tenien un efecte directe i només eren subjectes a la jurisdicció opcional del TJUE. Tot i que aquesta manca d'efectivitat directa limiti considerablement l'eficàcia de la norma, és cert que el TJUE s'ha encarregat en les seves interpretacions d'assegurar el seu compliment. Tanmateix, això limita la seva efectivitat i deixa un gran marge d'interpretació en la transposició de la norma a cada Estat membre.

També, cal destacar que un procediment judicial tan important amb efectes considerables en els drets fonamentals, hauria d'estar legitimat per una institució europea més democràtica com el Parlament i no el Consell. En efecte, per la data de creació i l'eina legislativa emprada, es pot argumentar que la base jurídica de l'ODE és vella i poc democràtica, de manera que avui en dia no seria pas negatiu considerar una reforma completa mitjançant el procediment legislatiu ordinari de la UE.

No obstant això, una reforma significativa de la Decisió Marc hauria d'aconseguir eixamplar la llista taxada dels 32 delictes sense control de la doble incriminació. Així mateix, per assolir modificar aquesta llista i que sigui conforme als drets fonamentals de la Unió, l'única via segura passaria per l'harmonització com a mínim de les legislacions penals dels Estats membres. Com més similarment es taxin els delictes en els diferents ordenaments jurídics, més eficaç i segura serà la implementació de l'ODE. Mentre això no passi, l'únic garant de la seva implementació és el TJUE, que té l'ofici d'equilibrar l'efectivitat de la Decisió Marc i el respecte de les normes jurídiques que primen sobre aquesta, amb especial atenció a la CDFUE.

2. Els límits del principi de confiança mútua

L'ODE, com a eina de cooperació judicial dins de l'ELSJ, es caracteritza per fonamentar-se en el principi de reconeixement mutu, és a dir, les autoritats administratives de cada Estat membre han de reconèixer la validitat i l'execució dels documents oficials de la resta dels Estats membres. Aquesta idea es tradueix en l'ODE pel fet que hi ha un sistema comú d'emissió d'aquestes ordres, amb un model específic a seguir i amb la possibilitat de traduir-lo en totes les llengües oficials de la Unió. També es reconeixen els documents complementaris que siguin necessaris eventualment i la validitat dels procediments de cada Estat membre. En la seva màxima esplendor, això significaria que es produeix una execució quasi automàtica de les ODE.

Tanmateix, per a poder assegurar aquest sistema de reconeixement mutu cal fonamentar-se en la base teòrica de la confiança mútua o recíproca. Aquesta estableix una presumpció *iuris tantum* que tots els Estats membres actuen conforme al dret europeu i respecten tant processalment com substancialment els drets fonamentals garantits per aquest. Es tracta d'una presumpció indispensable per assegurar l'eficàcia de la Unió i evitar dobles controls, que neix dels requisits de Copenhaguen que s'exigeixen als Estats que volen esdevenir membres de la Unió. Per tant, un cop dins de la UE, es pressuposa que els Estats membres, que ja tenen el cabal comunitari o *acquis communautaire*, continuaran respectant la primacia d'aquest. Evidentment, s'accepta prova en contra i el TJUE s'encarrega d'exercir el control, però ja és una presumpció que permet certa facilitat i agilitat processal que necessita un instrument com l'ODE.

No obstant això, continua sent un marc teòric o eina processal que de cap manera pot sobreposar-se a normes de rang superior, amb especial atenció als drets fonamentals. D'aquesta manera, els seus límits estan bastant marcats i s'accepten força causes de denegació de les ODE quan no existeix aquesta confiança per diversos motius. Tot i això, més enllà de denegacions puntuals, una suspensió temporal de la cooperació judicial penal ja s'indica pel TJUE que només es pot justificar per vulneracions greus i persistents dels principis fonamentals de la Unió. Aquesta suspensió hauria de ser en realitat la feina del Consell segons el TUE, però és una decisió molt més difícil de prendre políticament que judicialment.

Per tant, tot i que certament el principi de confiança mútua no sigui absolut i estigui força limitat per la normativa i els drets fonamentals, aquesta situació tampoc és el principal obstacle de l'ODE. Encara que evidentment seria molt més efectiva amb una implementació

més exigent del principi, en cap ordenament jurídic i menys en l'europeu, tindria cap sentit crear un sistema assimilable a una confiança cega. Si fins i tot en les legislacions nacionals és important la introducció de mètodes de control que garanteixin el respecte de l'Estat de dret, encara ho és més en la legislació europea.

3. Els límits en l'emissió i en l'execució de l'Ordre de Detenció Europea

El procediment de l'ODE està força regulat per la Decisió Marc i tal com ha reafirmat sovint el TJUE, amb poc marge per a les legislacions de transposició dels Estats membres, de modificar o dificultar la seva emissió i execució. A més a més, el manual de la Comissió sobre l'ODE serveix encara més per ajudar i també limitar la interpretació que li puguin donar les autoritats judicials a la norma. No obstant això, els dos límits principals a l'efectivitat de l'ODE que s'han pogut observar, gràcies a les estadístiques recopilades per la Comissió sobre la implementació de l'ODE, són el respecte dels terminis establerts i la denegació a l'execució d'aquesta.

Pel que fa als terminis, l'obstacle principal continua sent el temps de demora que es prenen les autoritats judicials per respondre, això ja depenent molt de les deficiències temporals de cada poder judicial, problema que s'estén molt més enllà de l'ODE. Encara que es consideri un tràmit d'urgència i aquestes autoritats estiguin obligades a respondre dintre dels terminis, aquestes dificultats estan més relacionades amb la manca de força de treball i de recursos en els tribunals. Però sobretot, dins del procediment de l'ODE, el retard es dona sovint per les demandes d'informació complementària de les autoritats d'execució a les d'emissió. Aquesta pràctica relativament habitual en els procediments d'execució de les ODE, es deu sovint al fet que, tot i tenir moltes eines al seu abast per part de la UE i dels seus governs respectius, les autoritats judicials d'emissió no sempre omplen correctament el model o no aporten les informacions suficients perquè les d'execució es puguin pronunciar.

Per aquesta mateixa raó, després s'acaben denegant o no prosperen un gran nombre d'ODE, sigui per raons processals o de fons, és a dir, que s'emeti una ODE incorrectament o que estigui en un supòsit de denegació, el resultat és el mateix, un 66% de les ODE emeses no arriben mai a ser executades. Per tant, l'efectivitat de l'ODE també ha de passar per un millor ús d'aquesta eina, és responsabilitat de les autoritats judicials d'emissió assegurar-se que aquestes podran ser executades i responen a tots els requisits de validitat necessaris.

4. Els límits en el control de la doble incriminació

El sistema de control de la doble incriminació opera com a excepció a la llista taxada de 32 delictes. Es tracta d'un supòsit típic en els procediments d'extradició, justificat en la importància de no cometre una injustícia contra la persona en cerca i captura. En efecte, es pot considerar que es vulneraria el dret fonamental a la llibertat, si s'entrega una persona a un altre Estat per un delictes pel qual no seria jutjat en l'ordenament jurídic en el qual es troba o si almenys, la pena que se li aplicaria fos extremadament desproporcionada. Tot i que no s'atempti contra el principi de legalitat exactament, ja que es tracta d'un altre ordenament jurídic, les autoritats judicials de cada Estat membre són coneixedores exclusivament i estan limitades al seu propi dret.

Per tant, les autoritats judicials d'execució sempre operaran un control de proporcionalitat i fora de la llista taxada, també un control de legalitat, és a dir, comprovar que els fets ocorreguts també es tipificarien en delictes en el seu ordenament jurídic. Si tornem al principi de confiança mútua i a la presumpció que tots els Estats membres de la UE respecten els drets fonamentals i apliquen el dret de la Unió, tampoc hauria de ser una excepció molt rellevant. Tanmateix, aquest no és el cas, tot i que amb certes similituds importants, les legislacions penals nacionals estan força lluny de ser harmonitzades, de manera que encara existeixen diferències innegables en delictes i penes.

Sense tornar a repetir la necessitat d'una harmonització penal substancial com a solució a llarg termini d'aquesta limitació a l'ODE, és evident que el control de la doble incriminació és de moment indispensable. Encara que en termes pràctics, suposi fer un doble judici, un a l'Estat d'emissió i l'altre a l'Estat d'execució, és una de les poques garanties que s'ofereixen a la persona buscada per defensar els seus drets i protegir-se d'Estats o d'ordenaments jurídics que criminalitzin comportaments que no tinguin aquesta consideració universalment o almenys en el context europeu. Així mateix, quan hi ha una discrepància entre ordenaments jurídics, hauria de prevaldre la resposta més favorable a l'acusat, *in dubio pro reo* en el sentit més literal de la locució llatina.

Un altre cop, és doncs responsabilitat de les autoritats judicials d'emissió verificar si aquest motiu de denegació serà aplicable o no al cas, assegurant així l'efectivitat de l'ODE i evitant la saturació ja present dels diferents sistemes judicials nacionals i europeus. D'aquesta manera, el control de la doble incriminació és també un control entre els Estats membres i les seves legislacions a favor d'un estàndard europeu. Curiosament, però, l'ODE crea situacions de persones exiliades dins de la Unió Europea, qüestió que no només minva la confiança

entre Estats membres, sinó que també il·lustra els límits de l'ESLJ en l'àmbit de la cooperació penal per oferir un espai sense fronteres.

5. Els límits gràcies a la protecció dels drets fonamentals

Els drets fonamentals són clarament superiors jeràrquicament respecte a l'ODE. Tanmateix, en les posicions del TJUE i del TEDH es presenten importants diferències. D'una banda, el primer s'ha limitat en la seva interpretació, de moment, a dues vulneracions dels drets humans específiques, les relatives a les condicions penitenciàries i al dret a la tutela judicial efectiva. Tot i que no es tanca la porta a altres supòsits, és evident que el TJUE intenta limitar el màxim possible les excepcions acceptades a l'execució de l'ODE i, per consegüent, al principi de confiança mútua. Així mateix, estableix una excepció per vulneració de drets fonamentals bastant restrictiva, que requereix que les autoritats judicials d'execució operin un doble control. Un primer control en abstracte sobre la situació de l'Estat de dret en aquell Estat membre, que demostrï que aquest pateix deficiències sistèmiques o generalitzades que afectin el dret fonamental en qüestió. Un segon control en concret sobre la situació fàctica del cas, que demostrï que existeixen motius seriosos i justificats de creure que es violarien els drets fonamentals de la persona buscada, segons les seves circumstàncies particulars.

D'altra banda, el TEDH accepta una visió molt més generalitzada, on únicament en absència de violacions dels drets fonamentals protegits, les autoritats judicials poden legítimament executar una ODE. Així mateix, no s'exigeix cap control en abstracte o en específic, només la constatació, d'ofici, per part de les autoritats judicials d'execució que no es vulneren els drets fonamentals de la persona objecte de l'ODE. Així mateix, des d'un punt de vista processal, és encara més important, que en cas que la part interessada al·legui aquesta vulneració, el tribunal ha d'examinar el cas i denegar, si s'escau, l'execució de l'ODE.

Per tant, les autoritats judicials es troben en una situació incerta sobre el motiu de denegació per violació dels drets fonamentals, donada la disparitat entre la interpretació dels diferents òrgans judicials europeus. La realitat és, doncs, que els poders judicials de cada Estat membre tenen el seu propi mètode d'actuació, de manera que no hi ha una resposta coordinada al conjunt de la UE. Això provoca situacions incongruents, on una persona pot veure la seva ODE executada en un Estat membre, però denegada en un altre, creant així països on ciutadans de la UE s'exilien perquè saben que veuran els seus drets fonamentals protegits. Es poden anomenar refugis o paradisos judicials, depenent del punt de vista, però el que és

evident és que el problema no recau en els Estats membres que prioritzen el respecte dels drets fonamentals per sobre de l'efectivitat de l'ODE.

Cal, doncs, reiterant la idea sobre la reforma democràtica de la Decisió Marc sobre l'ODE, incloure definitivament un motiu obligatori de denegació a l'execució de l'ODE, que harmonitzi aquesta excepció per a totes les autoritats judicials europees i que fixi clarament les seves condicions d'aplicació. Mentre això no es produeixi, continuaran existint discrepàncies jurisprudencials, cosa que no només pot dificultar la protecció dels drets fonamentals, sinó que també limitarà l'efectivitat i la legitimitat de l'ODE.

VI. Referències

A. Normativa

Conveni d'aplicació de l'acord de Schengen, signat el 14 de juny de 1985 entre els Govern dels Estats de la Unió Econòmica Benelux, de la República Federal d'Alemanya i de la República Francesa relatiu a la supressió gradual dels controls en les fronteres comunes (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 239, del 22 de setembre de 2000).

Conveni elaborat sobre la base de l'article K.3 del Tractat de la Unió Europea, relatiu a l'extradició entre els Estats membres de la Unió Europea (Diari Oficial de la Unió Europea n° C 313/12, de 23 d'octubre de 1996).

Conveni europeu d'extradició, París, 13 de desembre de 1957, ETS n° 073.

Decisió Marc del Consell 2002/584/JAI, del 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i als procediments d'entrega entre Estats membres (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 190 del 18 de juliol de 2002).

Directiva 2012/13/UE del Parlament Europeu i del Consell, del 22 de maig de 2012, relativa al dret a la informació en els procediments penals (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 142/1 de l'1 de juny de 2012).

Directiva (UE) 2018/1673 del Parlament Europeu i del Consell, del 23 d'octubre de 2018, relativa a la lluita contra el blanqueig de capitals mitjançant el Dret penal (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 284/22 del 12 de novembre de 2018).

Directiva (UE) 2024/1203 del Parlament Europeu i del Consell, de l'11 d'abril de 2024, relativa a la protecció del medi ambient mitjançant el Dret penal i per la qual se substitueixen les Directives 2008/99/CE i 2009/123/CE (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 2024/1203 del 30 d'abril de 2024).

Reglament (UE) 2017/1939 del Consell, del 12 d'octubre de 2017, pel qual s'estableix una cooperació reforçada per a la creació de la Fiscalia Europea (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 283/1 del 31 d'octubre de 2017).

Reglament (UE) 2021/693 del Parlament Europeu i del Consell, del 28 d'abril de 2021 pel qual s'estableix el programa Justícia i pel qual es deroga el Reglament (UE) n° 1382/2013 (Diari Oficial de la Unió Europea n° L 156/21 del 5 de maig de 2021).

Tractat de la Unió Europea, signat a Maastricht el 7 de febrer de 1992 (Diari Oficial de la Unió Europea nº L 191 del 29 de juliol de 1992).

Tractat de Lisboa pel que es modifica el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, signat a Lisboa el 13 de desembre de 2007 (Diari Oficial de la Unió Europea nº C 306/1 del 17 de desembre de 2007).

B. Jurisprudència

TEDH, 26 de juny de 1989, *Soering c. Regne Unit*, nº 1/1889/161/217.

TEDH, 30 de juny de 2005, *Bosphorus Airways c. Irlanda*, nº 45036/98.

TEDH, 6 de desembre de 2012, *Michaud c. França*, nº 12323/11.

TEDH, 17 d'abril de 2018, *Pirozzi c. Bèlgica*, nº 21055/11.

TJUE, 11 de febrer de 2003, *Gözütok y Brügge*, C-187 i 385/01, EU:C:2003:87.

TJUE, 3 de maig de 2007, *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261.

TJUE, 6 d'octubre de 2009, *Wolzenburg*, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616.

TJUE, 26 de febrer de 2013, *Melloni*, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107.

TJUE, 30 de maig de 2013, *Jeremy F.*, C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358.

TJUE, 18 de desembre de 2014, Dictamen 2/2013, ECLI:EU:C:2014:2454.

TJUE, 5 d'abril de 2016, *Aranyosi et Căldăraru*, C-404/15 i C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

TJUE, 1 de juny de 2016, *Bob-Dogi*, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:385.

TJUE, 28 de juliol de 2016, *JZ*, C-294/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:610.

TJUE, 10 de novembre de 2016, *Poltorak*, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858.

TJUE, 10 de novembre de 2016, *Kovalkovas*, C-477/16 PPU, ECLI:EU: C:2016:861.

TJUE, 11 de gener de 2017, *Grundza*, C-289/15, ECLI:EU:C:2017:4.

TJUE, 25 de juliol de 2018, *Generalstaatsanwaltschaft*, C-220/18 PPU, EU:C:2018:589.

TJUE, 25 de juliol de 2018, *LM*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

TJUE, 27 de maig de 2019, *PF*, C-509/18, ECLI:EU:C:2019:457.

TJUE, 27 de maig de 2019, *OG et PI*, C-508/18 et C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456.

TJUE, 9 d'octubre de 2019, *NJ*, C-489/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:849.

TJUE, 15 d'octubre de 2019, *Dorobantu*, C-128/18, EU:C:2019:857.

TJUE, 3 de març de 2020, *X*, C-717/18 ECLI:EU:C:2020:142.

TJUE, 17 de desembre de 2020, *L et P*, C-354/20 PPU et C-412/20 PPU, ECLI:EU:C:2020:1033.

TJUE, 13 de gener de 2021, *MM*, C-414/20 PPU, ECLI:EU:C:2021:4.

TJUE, 28 de gener de 2021, *Spetsializirana prokuratura*, C-649/19 EU:C:2021:75.

TJUE, 29 d'abril 2021, *Openbaar Ministerie/X*, C-665/20 PPU, ECLI:EU:C:2021:339.

TJUE, 14 de juliol de 2022, *Procureur général près la cour d'appel d'Angers*, C-168/21, ECLI:EU:C:2022:558.

TJUE, 31 de gener de 2023, *Puig Gordi e.a.*, C-158/21, ECLI:EU:C:2023:57.

TJUE, 5 de juny de 2023, *Comissió c. Polònia*, C-204/21, EU:C:2023:442

C. Bibliografia

Bazylińska-Nagler, J. (2021). Polonia ante el principio de confianza mutua en el Espacio de Libertad, Seguridad y Justicia de la UE. *Revista de Derecho Político*, 1(110), 321–346. <https://doi.org/10.5944/rdp.110.2021.30338>

Bohaček, L. (2022). Mutual trust in EU law : trust ‘in what’ and ‘between whom’?. *European journal of legal studies*, Vol. 14, N°. 1, pp. 103-140. <https://doi.org/10.2924/EJLS.2022.007>

Comité LIBE, Parlament Europeu, 20 de febrer de 2020. Discussió sobre la iniciativa de l'informe sobre la implementació de la Decisió Marc sobre l'ODE. DG JUST. <https://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20200220-0900-COMMITTEE-LIBE>

Commission staff working document. *Statistics on the practical operation of the European arrest warrant – 2021*. Brussel·les, 20 de juliol de 2023, SWD(2023) 262 final.

Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu. *Reconeixement mutu de resolucions fermes en matèria penal*. Brussel·les, 26 de juliol de 2000, COM (2000) 495 final.

Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions. *Cap a una política de dret penal de la UE: garantir l'aplicació efectiva de les polítiques de la UE mitjançant el dret penal*. COM/2011/0573 final.

Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu i al Consell. *Un nou marc de la UE per reforçar l'Estat de dret*. Estrasburg, 19 de març de 2014, COM (2014) 158.

Comunicació de la Comissió. *Manual europeu per a l'emissió i l'execució d'una ordre de detenció europea* (Diari Oficial de la Unió Europea n° C/2023/1270, del 15 de desembre de 2023).

Conclusions del Consell sobre reconeixement mutu en matèria penal. *Promouvoir le reconnaissance mutuelle favorisant la confiance mutuelle* (Diari Oficial de la Unió Europea n° C 449/6, del 13 de desembre de 2018).

Cortés Martín, J. M. i Ruíz Yamuza, F. G. (Eds.). (2020). *Retos actuales de la cooperación penal en la Unión Europea*. Editorial Dykinson.

European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. (2022). *Case-law by the Court of Justice of the European Union on the European Arrest Warrant: December 2022*. <https://data.europa.eu/doi/10.2812/093897>

Informe de la Comissió al Parlament europeu i al Consell sobre l'aplicació de la Decisió Marc del Consell, del 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i als

procediments d'entrega entre Estats membres (Diari Oficial de la Unió Europea 2 de juliol de 2020).

- Jimeno Bulnes, M. (2015). La orden europea de detención y entrega: análisis normativo. En Arangüena Fanego, C., De Hoyos Sancho, M. i Rodríguez-Medel Nieto, C. (dir.i coord.). *Reconocimiento Mutuo de Resoluciones Penales en la Unión Europea. Análisis teórico-práctico de la Ley 23/2014, de 20 de noviembre*. Thomson Reuters & Aranzadi, Cizur Menor, pp. 35-76.
- Muñoz de Morales Romero, M. (2017). ¿Cómo funciona la orden de detención y entrega europea?: El caso del ex president y sus consellers como ejemplo. *Diario La Ley*, nº 9096, Sección Tribuna.
- Nieto Martín, A. (2010). El concepto de orden público como garantía de los derechos fundamentales en la cooperación penal internacional. En Díez-Picazo, L.M. i Nieto Martín, A. *Los derechos fundamentales en el Derecho penal europeo*. Navarra: Thomson Reuters Cizur Menor.
- Ruiz Yamuza, F.G. (2018). La doble incriminación en el sistema de la Euroorden o de la necesidad de una exégesis realista del principio de reconocimiento mutuo: Apuntes en relación con el asunto “Puigdemont”. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, nº 61, pp. 1059-1090.
- Van Ballegooij, W. (2015). The nature of mutual recognition in European Law, re-examining the notion from an individual rights perspective with a view to its further development in the criminal justice area. [Tesi doctoral, Universitat de Maastricht]. *Intersentia*, Antwerpen. <https://doi.org/10.26481/dis.20150709wb>
- Van Ballegooij, W. (2020). European Implementation Assessment 2004-2020 on the European Arrest Warrant. *EUCRIM*, Issue 2/2020, pp. 149-154. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2020-013>
- Van Ballegooij, W. (2020). *European Arrest Warrant, European Implementation Assessment*, European Parliamentary Research Service. <https://data.europa.eu/doi/10.2861/18661>
- Wahl, T. (2021). Refusal of European Arrest Warrants Due to Fair Trial Infringements. *EUCRIM*, Issue 4/2020, pp. 321-330. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2020-026>

Weyembergh, A. (2014). Critical assessment of the existing European Arrest Warrant framework decision. Annex I en del Monte, M. *Revising the European Arrest Warrant, European Added Value Assessment accompanying the European Parliament legislative own-initiative report*. Rapporteur: Baroness Ludford, PE510.979, EPRS, Parlement Europeu, pp. 32-38. <https://data.europa.eu/doi/10.2861/44622>